

Evaluační případová studie akcelerovaného projektu **Mládež v knihovnách** *“Udržme a přilákejme cílovou skupinu mladí 13+ do knihoven.”*

Kontext	
Kontext aktivity Akcelérátoru	<p>V rámci realizace projektu KISK FF MU <i>Centrum sociálních inovací ve veřejných knihovnických a informačních službách (CIDES)</i> CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_124/ 0006474 jsou v klíčové aktivitě <i>Akcelérátor</i> odbornými kapacitami týmu a externích lektorů podporovány takové snahy a aktivity českých knihoven, které</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlepšují zapojení stakeholderů do činností knihovny • proměňují prostředí knihovny směrem k zavádění činností podporujících inovativní sociální služby • zvyšují zapojování cílových skupin, na něž míří konkrétní služba, do přípravy a průběhu těchto aktivit • zlepšují potřebné dovednosti zaměstnanců knihoven.
Kontext podpořeného projektu	<p>Poptávka po podpoře v akcelérátoru přišla od knihovníků, kteří se účastnili dalších projektových aktivit, zejména z třetí a čtvrté vlny inkubátorů v Ústeckém a Královéhradeckém kraji. Ukázalo se, že mnoho knihovníků pociťuje práci s mládeží (13 let a více) v knihovně jako nevyřešenou oblast, kdy dětská oddělení mají práci s mladšími dětmi dobře vyřešenu a oddělení pro dospělé také fungují dobře, ale přechod mezi nimi a jejich službami je pro mladé odrazující.</p> <p>Cílem akcelerace bylo spojit experty na práci s mládeží s knihovníky, kteří pracují s mládeží v knihovnách. A to tak, aby současně mohl proběhnout výzkum aktuální situace a vzdělávací workshopy pro sdílení dobré praxe.</p> <p>Do realizace byli zapojeni: externí lektorky Barbora Pšenícová a Petra Kutálková se zkušeností s výzkumem zaměřeným na mladé pro nízkoprahové centrum Proxima Sociale, lektorka Monika Novosádová, specialistka na vzdělávání pracovníků s mládeží, knihovníci a knihovnice se zájmem o práci s mládeží, knihovníci pracující s mládeží z knihoven v Třinci, Brně a Dobříši, členové projektového týmu CIDES (KISK MU).</p>
Kontakt na partnera projektu - podpořená knihovna	<p>Akcelerovaný projekt nemá konkrétního partnera, který by v období dokončení akcelerace dále téma rozvíjel. Do projektu byli zapojeni dílčím</p>

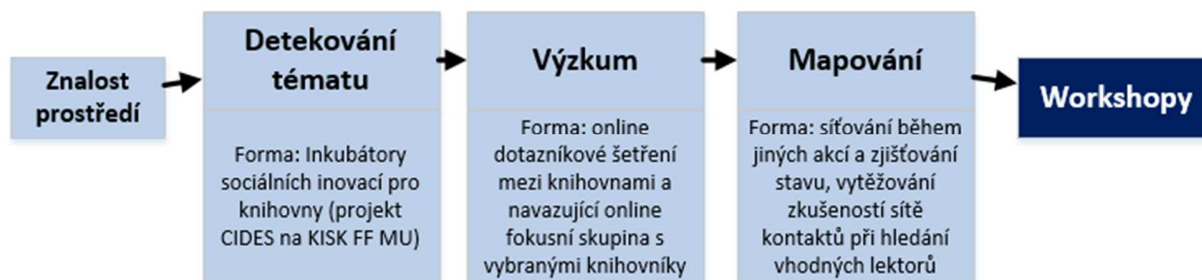
	<p>způsobem knihovníci z více než 30 knihoven, kteří se účastnili workshopů či výzkumné části.</p> <p>Informace, i po ukončení projektu CIDES, může poskytnout: Ladislava Zbiejczuk Suchá, KISK FF MU Brno sucha@phil.muni.cz</p>
--	--

Charakteristiky podpory v Akcelérátoru	
Příjemci podpory	Primární: zaměstnanci knihoven zaměřeni na práci s mládeží Další: mládež 13 až 25 let
Zaměření podpory	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora zaměřená na konkrétní cílovou skupinu knihovny • Podpora systémového charakteru - rozvoj dovnitř organizace knihovny • Podpora systémového charakteru - rozvoj směrem do celé knihovnické sítě
Rozsah podpory	<p>Poskytnutí kapacit týmu projektu CIDES pro organizaci rozvoje tématu "mladí 13+ v knihovnách."</p> <p>Délka spolupráce v akcelérátoru - cca 3 měsíce intenzivně.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Detekování tématu k řešení během akcí a aktivit projektu CIDES • Příprava a organizace kvantitativního průzkumu formou online dotazníku zasláného mezi knihovny, který byl zaměřený na mapování současného stavu práce s mládeží v knihovně (otázky se týkaly vyhrazeného prostoru pro mladé, zaměstnávání knihovníka pro mladé, zájmových témat, inspirativních organizací pro práci s mladými, apod.) Získáno a analyzováno bylo 63 odpovědí knihovníků z různých knihoven napříč ČR. • Připravena a zorganizována byla uzavřená výzkumná online fokusní skupina přes platformu Facebook groups s knihovníky, kteří se CS "mladí" věnují. Bylo řešeno, jak jejich práce s mladými probíhá, jaké mají mladí lidé potřeby, jaká témata řeší a co jsou bariéry, nebo co jim naopak pomáhá k tomu, aby byli ve své práci/životě úspěšní. FS proběhla na konci roku 2019 a zúčastnilo se jí 10 knihovníků z 8 různých knihoven, které se zaměřují na práci s mladými (13+) a které nabízí i nějaké specializované programy či prostory pro tuto cílovou skupinu. • Na základě zjištěných dat byly připraveny a provedeny dva (jedno a dvoudenní) prezenční workshopy, jejichž maximální kapacita (30 osob) byla zcela naplněna a nepokryla poptávku ze strany knihoven:

	<ul style="list-style-type: none"> ○ prosinec 2019 - Jak pracovat s mladými v knihovnách za využití metody HCD (lektorky Barbora Pšenicová a Petra Kutálková) ○ leden 2020 - Jak dostat skupinu 13+ do knihoven a jak s nimi (spolu)pracovat (lektorka Monika Novosádová)
Dosah podpory	celá ČR
Inovační prvky podpory	<ul style="list-style-type: none"> ● Uzavřená online fokusní skupina probíhající prostřednictvím facebookové uzavřené skupiny, do které mělo přístup jen vybraných 10 knihovníků, kteří pracují s mládeží. Termín konání byl prosinec 2019. Účastníkům byly postupně během tří týdnů každý týden kladeny 2 otázky, na které museli pokaždé do 3 dnů odpovědět. Mohli na sebe navzájem navazovat a reagovat nebo se vracet zpětně k minulým otázkám. Odpovídali v psané formě nebo vkládali fotografie či odkazy na další názorné materiály. Účast byla honorována a účastníci předem souhlasili s povinností odpovědět na všechny otázky. ● Knihovníci si na workshopu <i>“Jak pracovat s mladými v knihovnách za využití metody HCD”</i> osvojili <ul style="list-style-type: none"> ○ různé metody HCD (např. mj. osoby, storyboardy, řízené rozhovory, průchod službou) ○ měli ještě během workshopu možnost vyzkoušet ji na skupině mladých lidí, kteří se zúčastnili závěrečné praktické části workshopu. ● Knihovníci měli na workshopu <i>“Jak dostat skupinu 13+ do knihoven a jak s nimi (spolu)pracovat”</i> možnost: <ul style="list-style-type: none"> ○ učit se od knihoven, které už s mladými úspěšně pracují. ○ bavit se také o psychologických aspektech vývoje mladých lidí (WS byl veden psychoterapeutkou). ○ vytvořit vlastní akční plán pro svoji knihovnu.
Typy výstupů	<ul style="list-style-type: none"> - 2 prezenční workshopy (každý pro 30 osob) - Zpráva z výzkumu https://kisk.phil.muni.cz/aktualne/aktuality/specifika-prace-s-mladymi-lidmi-v-knihovnach - Vznik diskusní skupiny na facebooku týkající se práce s mladými v knihovnách
Udržitelnost, návaznost a přenositelnost	<p>Zkušenosti z projektu jsme dále rozvíjeli v dalších akcelerovaných projektech, a to především knihovny Litvínov (viz případová studie 80500_14 s cílem <i>“Vytvořme s mladými uživateli v knihovně prostor přesně podle jejich představ”</i>), a pak také v akcelerovaném projektu Podpora čtenářství romské mládeže (viz případová studie 80500_14 s cílem <i>“Pojďme společně přemýšlet, jak udělat čtení lákavé pro dnešní mladé skrze perspektivu mladých Romů.”</i>)</p> <p>Tématu se dále věnuje KISK FF MU - je mu věnován jeden den na letní škole KISKu v Prudké a je připravován odborný článek.</p>

Schéma procesu přípravy workshopů

Schéma reflektuje skutečnost, že sama “znalost prostředí” pro realizaci úspěšného WS nestačí.

Průběh podpory v Akcelérátoru	
Aktivně zapojení stakeholderi	<ul style="list-style-type: none"> • Knihovny (hlavně Třinec, Dobříš, KJM) • Experti (B.Pšenicová, P.Kutálková, M.Novosádová)
Využité metody	<ul style="list-style-type: none"> • Výzkum formou online fokusní skupiny • Metody HCD využité přímo během rozhovoru: Persony, Storyboardy, Řízené rozhovory, Průchod službou • Prezenční workshopy kombinující teorii a praxi, s inspiračními vstupy, za účasti zástupců cílové skupiny
Využití sady metodických karet LibDesign Social?	<p>Ze sady metodických karet LibDesign Social byly využity tyto metody:</p> <p>Zmapujte si komunitu a její problémy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tým na začátku akcelerace zmapoval experty na problematiku práce s mládeží a stejně tak i jak si tento problém stojí v komunitě knihovníků. <p>Inspirujte se</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tým zjišťoval, jak kdo s tématem mládeže v knihovnách pracuje, kdo co v tématu dělá a jakými způsoby. Následně nechal knihovny mezi sebou sdílet tyto zkušenosti (v online fokusní skupině i během workshopů) a vzájemně se tak inspirovat. <p>Zapojte stakeholdery</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byly zapojeny knihovny, které už s mladými pracují i experti, kteří mají s tímto tématem dlouholeté zkušenosti. <p>Ptejte se lidí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tým zorganizoval online dotazník a následně online fokusní skupinu s knihovníky, kteří s mládeží v knihovnách pracují.

	<p>Sdílejte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Všem účastníkům a přihlášeným na jednotlivých akcích byly odeslány prezentace ze semináře. Pro funkci snadného sdílení mezi knihovníky k tématu mladí v knihovnách byla vytvořena speciální facebooková skupina. <p>Publikujte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byly zpracovány výsledky výzkumu a ty pak veřejně publikovány na webu KISK FF MU: https://kisk.phil.muni.cz/aktualne/aktuality/specifika-prace-s-mladymi-lidmi-v-knihovnach
Faktory úspěchu podpory	<ul style="list-style-type: none"> • Velký zájem o téma - hodně účastníků na workshopech: umožňující sdílení zkušeností z praxe různě velkých knihoven, v různém aktuálním stavu práce s mládeží, z různých krajů ČR. • Zapojení externích expertů, kteří mají rozsáhlé zkušenosti s tématem • Sdílení peer-to-peer praxe s knihovnami, které již s mladými pracují
Bariéry průběhu podpory	<ul style="list-style-type: none"> • Velký zájem o téma - hodně účastníků na workshopech: méně času věnovat se každému individuálně. • Novost a neprozkoumanost tématu v českém prostředí knihoven - věnuje se tomu zatím jen několik knihoven, každá trochu z jiné perspektivy. Neexistují moc výzkumy a metodiky v češtině, pouze zdroje v angličtině.
Nejvýznamnější zjištění a dopady <i>“Už jsme dokázali”</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Práce s mladými (13+ let) v knihovnách je poměrně novodobou záležitostí. Ani v knihovnách, kde má toto téma dlouhodobou tradici (např. Třinec, MKP) se tomuto okruhu čtenářů specificky nevěnuje nikdo z oslovených knihovníků déle než cca 10 let. Nejčastěji však respondenti průzkumu uváděli, že se skupině teenagerů specificky věnují rok až dva (!) • Impulsem pro vznik <i>teen</i> oddělení bývá, když knihovna řeší, že v určitý moment začnou děti odrůstat a dětské oddělení už pro ně není dostačující a zároveň ani dospělé oddělení pro tyto odrostlejší děti a mladé dospělé není vhodným prostorem:<ul style="list-style-type: none"> ○ “...kam by měl jít takový patnáctiletý? Do dětského už nechce a do dospělého úplně nepatří, takže potřeba prostoru pro mladé byla jasná. A řeší to každá knihovna, která si chce tuhle cílovku udržet. “ ○ “... vnímali jsme stále větší počet dětí na dětském oddělení – děti odrůstali, přicházeli další, ale maminky s batolaty a mládež 13, 14 pohromadě už nebylo příliš pohodlné řešení pro nikoho...” • Mládež 13+ se v knihovnách ocitá následujícími způsoby:<ul style="list-style-type: none"> ○ odroste z dětského oddělení

	<ul style="list-style-type: none"> ○ přijde v rámci spolupráce se ZŠ či SŠ (například na knihovnické lekce) ○ přijde si původně pro knížky a zaujme je prostor či akce ○ přijdou na základě doporučení svých přátel a vrstevníků ○ na základě výzkumu knihovna začne vytvářet prostor či akce na míru požadavkům mladých a aktivně je do knihovny zve ● Knihovníci rozebírají s mladými návštěvníky knihovny následující témata: škola, koníčky /volný čas, práce /brigády, vztahy v rodině /s přáteli /spolužáky, láska a sexuální orientace, šikana, problémy se sebevědomím /identitou, deprese /závislosti. ● Shrnutí: Co může být role knihoven při práci s mládeží? <ul style="list-style-type: none"> ○ Poskytnout informační podporu – připravovat do školy i do života – od mediálního a informačního vzdělávání, přes specifické zájmy, kterým se věnují, až po poradenství v jejich soukromých záležitostech a ohledně literatury (např. doporučit knihu, která se zabývá tématem, které je trápí či zajímá, doporučit knížky důležité pro jejich vzdělávání), možnost poskytnutí prostoru pro učení či doučování, pomoc s nalezením brigád a přivýdělků. ○ Rozvoj místní komunity mladých – za pomoci volnočasových aktivit propojování mladých mezi sebou, zvyšování vzájemné tolerance, nalezení zázemí a azylu pro ty, kdo jsou buď výjimečně nadaní (a tedy outsideři) a ti, kteří pocházejí z horších sociálních poměrů (a rovněž se mohou řadit mezi outsidersy), sociální kontakt a emoční podpora od knihovníka, koordinace a facilitace knihovníkem. ○ Empowerment, aktivizovat mladé – hledat jejich talent podle jejich zájmů, upevňovat jejich sebevědomí, nechat jim prostor pro uskutečnění vlastních aktivit a akcí, podporovat je v dobrovolnictví pro knihovnu i mimo ni.
--	--

Zpětná vazba a Lessons learned	
Způsob předání výstupů	<ul style="list-style-type: none"> ● Článek zpracovávající výsledky výzkumu zveřejněný na webu https://kisk.phil.muni.cz/aktualne/aktuality/specifika-prace-s-mladymi-lidmi-v-knihovnách ● E-mailem výstupy a prezentace z workshopů ● FB skupina Práce s teenagery a mladými v knihovnách
Zpětná vazba od primární CS	<p>Citace z dotazníkového šetření po workshopu “Jak pracovat s mladými v knihovnách za využití metody HCD“:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Otázka: Co pro vás byl nejsilnější moment workshopu?

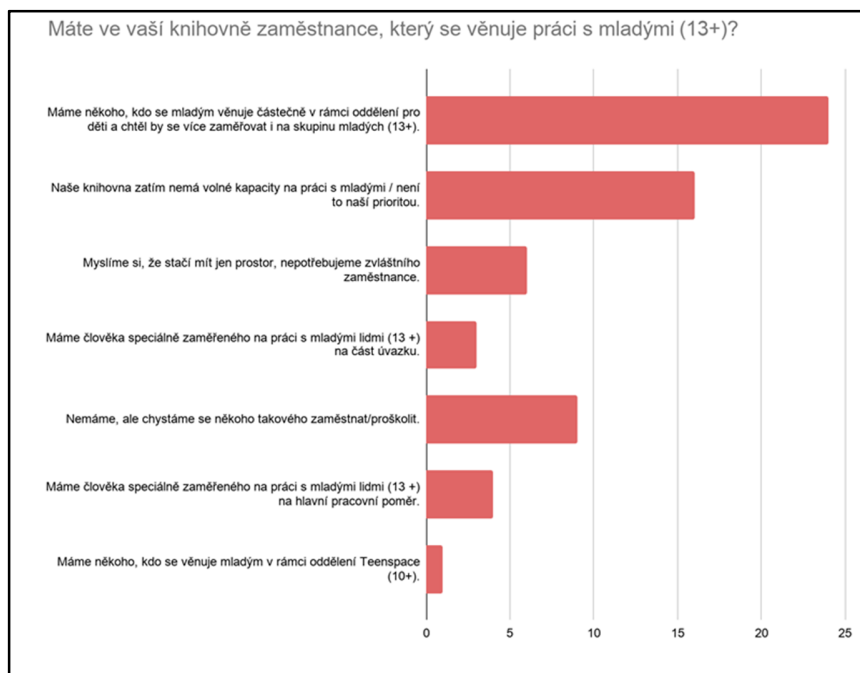
	<p><i>“Práce s mladými, sama jsem byla překvapená, jak hluboko jsme se v rozhovoru dostali.”</i></p> <p><i>“Workshop bys skvělý, bylo super, že mladí byli s námi, komunikovali jsme. Vidím je teď jinýma očima.”</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Otázka: Měl workshop osobní přínos pro vaši praxi? Pokud ano, tak v čem? Co využijete? <i>“Věřím, že vymyšlené aktivity a akce mohou být ve finále použity a uskutečněny, zároveň se metody HCD mohou použít i pro jiné věkové skupiny, což by mohlo pomoci s lepší nabídkou knihovnických služeb.”</i> <i>“Měl. Pokusím se vytvořit program, projekt pro mladé v naší knihovně.”</i> <i>“Určitě a nejen pro praxi. Uvědomila jsem si, jak je důležité chtít mládež poznat a pochopit, nebát se vstoupit do jejich světa a komunikovat s nimi. A také jim dát důvěru a zodpovědnost.”</i> <p>Citace z dotazníkového šetření po workshopu <i>“Jak dostat skupinu 13+ do knihoven a jak s nimi (spolu)pracovat”</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Otázka: Co pro vás byl nejsilnější moment workshopu? <i>“Vidět jak demotivované kolegyně z jiných knihoven motivaci získávají a nakonec odchází s vizí.”</i> <i>“3 inspirační vstupy - příklady dobré praxe.”</i> <i>“Schody budování vztahu + ujištění, že je pořád co zlepšovat a nacházet. Silné bylo to kolik lidí přišlo.”</i> ● Otázka: Měl workshop osobní přínos pro vaši praxi? Pokud ano, tak v čem? Co využijete? <i>“Ano, využiji zejména "princip schodů" a "nápadů z prognózy na nadcházející léta".</i> <i>“Zatím nevím. Bohužel nemám úplně volné ruce, ale něco málo bych udělat mohla. Zazněla hromada inspirace a rad. Snad pro začátek udělám nové knihovnické lekce, aby nebyly tak nudné:-)”</i> <i>“Okamžitě po příjezdu domů jsme prošli návrhy na zlepšení podmínek pro příchod mladých lidí přes všechny bariéry až k nám, a sdíleli si, kde se můžeme zlepšit v otevřenosti a komunikaci navenek. Budeme více slavit a chválit. Pracujeme na nové vizi.”</i>
Lessons learned	<ul style="list-style-type: none"> ● Důležitým faktorem pro vznik oddělení pro mladé je i knihovník (často mladšího věku), který má k teenagerům blízko a sám se chce na tuto cílovou skupinu zaměřovat. ● Osvědčilo se zapojit externí experty, přestože předtím někteří přímo s knihovnami nepracovali - znalost cílové skupiny byla pro knihovníky v tuto chvíli důležitější než znalost prostředí knihoven (citace):

“Za moji kariéru ten nejpřínosnější seminář, který jsem absolvovala. Pohltil mne tak, že za celé dva dny jsem neměla potřebu "zabíjet" čas na mobilu (email, facebook...). Monika byla naprosto perfektní lektorka. Oceňuji schopnost improvizace (přizpůsobení programu). Bylo poznat, že na toto téma je opravdu odborník a má ho zažité pod kůží, ví o čem mluví.”
“Velmi velmi velmi kladně hodnotím lektorku, ta byla skvělá. Díky ní to nebyl ztracený čas!”

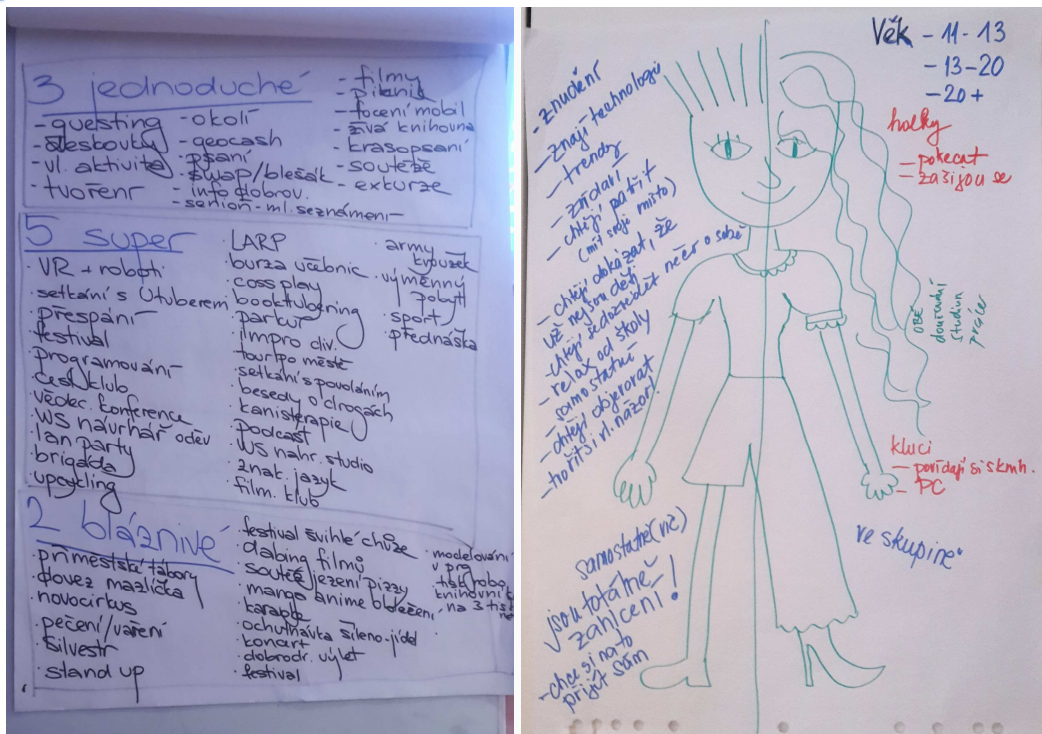
- Knihovníci silně zdůrazňovali přínos možnosti vzájemného sdílení mezi sebou (citace):
“Děkujeme za realizaci, takovou podporu potřebujeme častěji, místy to byla terapie sdílením.”
“Zjistila jsem, že jsme všichni na jedné lodi a je potřeba spojit své nápady.”
“Přínosem mi byla bezesporu inspirace ostatních kolegů, kteří pracují s mládeží již delší dobu.”
“Silný moment workshopu pro mě bylo společné "postěžování si", uvědomění, že všichni řešíme podobné věci.”
- Pro knihovníky pracující s mladými je velmi zásadní podpora organizace (vedení i kolegů), protože jejich práce je “méně” knihovnická” než s dospělými (např. mladí si chodí do knihovny méně “pro knížky” a více se socializovat).

Fotogalerie

Graf zobrazuje výsledky z rychlého průzkumu, který proběhl na podzim 2019, a zapojilo se do něj 64 respondentů z různých knihoven. Z grafu např. vyplývá, že práce s mladými pracovníky dětských oddělení.

Flipcharty z workshopu "Jak dostat mladé do knihovny".

Fotky z workshopu "Jak dostat mladé do knihovny".

Fotky z workshopu "Jak pracovat s mladými v knihovnách za využití metody HCD"